Kuntaliiton lausunto liikenne- ja viestintävaliokunnalle

Ari Korhonen, erityisasiantuntija
12.10.2022

Yleistä

- Kuntaliitto pitää erittäin kannatettavana, että huoltovarmuuden tilanteesta annetaan selonteko.
- Nyt laaditussa asiakirjassa huoltovarmuutta on tarkasteltu monipuolisesti huomioiden myös useita kehittämiskohteita.
- Myös kunnat on tunnistettu huoltovarmuuden kannalta keskeisiksi toimijoiksi yhteiskunnassa.

Luku 3. Kansainvälinen yhteistyö

- Turvallisuusympäristön muutos vaikuttaa merkittävimmin huoltovarmuuden kehittämisen tarpeisiin. Tarvittavat varmistukset on tehtävä heti.
- CER-direktiivin tehokas toimeenpano edellyttää valtionhallinnossa selkeää vastuutahoa, joka koordinoi toimeenpanon kokonaisuutta, vaikka toimeenpanossa tarvittavat selvitykset tehtäisiinkin eri ministeriöiden toimialoilla.
- Huoltovarmuustarpeiden arvioinnissa tulee ottaa huomioon mahdolliset pakolaistilanteet, jotka voivat muodostaa kuormittavaa painetta huoltovarmuudelle ja palveluille.

Luku 4. Kansalaisvarautuminen

- Omavaraisuusmallin (72h) kesto ja perusteet tulisi arvioida osana huoltovarmuuden kehittämistä.

- Väestösuojien selvitystyön ohella tulisi myös selkeyttää, miten väestön toimeentulo turvataan niissä tilanteissa, joissa väestö omaehtoisesti siirtyy tai evakuoidaan pois kaupunkien asuinalueilta.

Luku 5. Huoltovarmuuden toimintamalli

- Johtamisrakenne on selkeä, mutta sektorikohtainen pirstoutuminen keskushallinnossa on johtanut jossain määrin siihen, että kokonaisuus on kadonnut, eikä kaikkia toimijoita ja riippuvuussuhteita erilaisissa häiriötilanteissa välttämättä täysin tunnisteta.

Luku 5. Huoltovarmuuden toimintamalli

- Tällä hetkellä **ei ole ohjetta tai linjausta, kuinka pitkäksi aikaa kuntien ja hyvinvointialueiden tulisi varastoida ruokaa, polttoaineita tai muita välttämättömyystarvikkeita ennen kuin valtion varmuusvarastoista saataisiin apua**.
- Kuntaliitto katsoo, että **kansallisesti on välttämätöntä määrittää huoltovarmuuden yhteinen tilannekuva ja tavoitetaso myös niitä tilanteita varten, jossa markkinat eivät enää toimi ja jouduttaisiin turvautumaan valtion varmuusvarastoihin.**
- Erityisen tärkeää tämä on kuntien ja hyvinvointialueiden kannalta, joiden täytyy toiminnassaan tietää, mikä on materiaalisen varautumisen riittävä taso ja kuinka nopeasti apua saataisiin varmuusvarastoista.

Luku 5. Huoltovarmuuden toimintamalli

- Alueellisen varautumisen osalta olisi tarpeen pohtia hyvinvointialueiden merkitystä laajemmin. Hyvinvointialueiden toiminnalla on laaja alueellinen vaikuttavuus eri häiriötilanteissa.
- Hyvinvointialueilla on myös lakiin perustuva yhteistoimintavelvoite varautua alueensa kuntien kanssa häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin.
- Toimijoiden välisellä yhteistyöllä on tulevaisuudessa erittäin tärkeää rooli alueellisessa varautumisessa.

Luku 6. Sotilaallinen huoltovarmuus

- Sotilaallisen huoltovarmuuden ohella tulisi suunnitella myös sodanajan huoltovarmuutta alueilla ja paikallisesti. Tähän tarvitaan yhteisiä riskiskenaarioita ja suunnitelmia mm. evakuoinneista.

Luku 7. Huoltovarmuuden kehittämislinjauksia

- Luvussa esitetyt kehittämislinjaukset ovat oikeansuuntaisia. Kuntaliitto korostaa erityisesti kehittämistoimien hallinnollista yhteensovittamista ja valtakunnallisten yhteisten tavoitetasojen ja kriteerien määrittämistä julkisille toimijoille.

- Kuntaliitto esittää, että kuntien- ja hyvinvointialeuiden huoltovarmuuden kehittämiseksi perustettaisiin pooli tai muu kehittämisrakenne yhteiskunnan toimivuuden varmistamiseksi myös niissä tilanteissa, kun markkinat eivät toimi.

- Tilannekuvan merkitys on oleellinen kunta- ja hyvinvointialuetoimijoille. Kehittämisrakenteen kautta on mahdollista luoda myös rakenne tilannekuvalle ja tiedonvaihdolle.